

2. Справочная книга криминалиста: справочник / Н. А. Селиванов и др. / под ред. Н. А. Селиванова. Москва: Норма, 2000. 727 с.

3. Криминалистика: учебник / Т. С. Волчецкая и др. / под ред. В. Д. Зеленского та Г. М. Меретукова. Санкт-Петербург: Юридический центр, 2015. 704 с.

4. Криміналістика: Підручник / В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Іщенко, О. О. Алексеев та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 704 с.

5. Криминалистика: учебник / Т. С. Волчецкая и др. / под ред. В. Д. Зеленского та Г. М. Меретукова. Санкт-Петербург: Юридический центр, 2015. 704 с.

6. Про затвердження Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз: Наказ від 08.10.1998 № 53/5. Міністерство юстиції України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z070598/page?text=%ED%E0%F4%F2%EE%EF%F0%EE%E4%F3%EA%F2%B3%E2>.

Миронюк Тетяна Василівна,
доцент кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого
права Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОБАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Саме на забезпеченні безпеки суспільства ставить акцент європейська практика, впроваджуючи систему пробації. Безпека суспільства шляхом виправлення засуджених також визначена Законом України «Про пробацію» як головний складник мети пробації (стаття 4 Закону), поряд із запобіганням вчиненню повторних кримінальних правопорушень [1]

На сьогодні пробація залишається однією з першочергових заходів основним напрямком якої є виправлення та ресоціалізація засуджених. Проте вказана діяльність потребує удосконалення механізму її здійснення. Не зважаючи на те, що важливий крок вона зробила - усунувши в'язницю на другорядне місце та даючи другий шанс для виправлення особам, які вчинили кримінальне правопорушення, низка питань потребує вирішення.

Пробація України – це шлях до позитивних змін, які стосуються не тільки осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, але суспільства і його культури загалом. Вказане твердження пробації України містить багатогранну філософію таких можливостей: від зміни правосвідомості та життя окремого правопорушника, зміни підходів до реабілітації правопорушників, прав жертв правопорушення та інтересів громади до зміни суспільства і держави у цілому. На сьогодні в Україні активно впроваджується нова модель роботи із правопорушниками, не пов'язана із позбавленням волі, – система пробації. Впровадження пробації нині є одним із пріоритетів уряду.

Процес упровадження пробації в Україні – це надзвичайно важливий крок у напрямі євроінтеграції та побудови громадянського суспільства, де дотримуються права людини, це більш цивілізований шлях, який довів свою ефективність в усьому світі саме з точки зору безпеки суспільства та попередження вчинення повторних правопорушень особами, які вже їх вчиняли. За допомогою проектів, які сприяють впровадженню дієвої системи пробації в Україні, зокрема: Проекту Євросоюзу PRAVO, Проекту NORLAU (Норвегія), Проекту MATRA (Нідерланди), Проекту Ради Європи «Подальша підтримка пенітенціарної реформи в Україні», Проекту EDGE (Канада), USAID та UNODC, наша країна перебуває на шляху до побудови власної досконалої моделі служби пробації, а це не лише крок назустріч європейським стандартам дотримання прав людини, але й значна перспектива «виправити» правопорушників без ув'язнення. Система пробації, яка будується в Україні, ймовірно, найбільша за масштабом у Європі. У нас майже 3500 працівників. Підрозділи пробації є у кожній адміністративно-територіальній одиниці України, де є суди, тобто їх майже 600. На обліку нині перебувають 60 тис. осіб. З них 55 тис. – засуджені за кримінальні правопорушення, тому що ми займаємося і адміністративними справами, де стягнення у вигляді громадських та виправних робіт застосовуються за порушення правил дорожнього руху та інші адміністративні правопорушення. [2]

У цілому протягом року на обліку перебувають близько 150 тис. правопорушників, що значно більше, ніж в установах виконання покарань. Якщо порівняти зараз кількість людей, які перебувають на пробації і в установах закритого типу, це співвідношення становить 1:1,5, а в світі воно становить 1:3. Кількість працівників у підрозділах пробації є різною, але зараз закон передбачає, що кількість персоналу пробації не може перевищувати 5% від кількості суб'єктів пробації, які перебувають на обліку [3]

Метою пробації є забезпечення безпеки суспільства шляхом виправлення засуджених, запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинувачених, з метою прийняття судом рішення про міру їхньої відповідальності [4].

За словами Д.В. Ягунова (науковця, який протягом тривалого часу займається вивченням питань з упровадження пробації, а також досліджує реалізацію концепції пробації в європейських країнах), «концепція пробації сама по собі є суперечливою: з одного боку, вона має бути яскравим прикладом людського гуманізму, а з іншого – міжнародний досвід свідчить, що впровадження цієї концепції ґрунтувалось переважно на матеріальній основі».[5]

Тому, необхідно зазначити, для того щоб створити в Україні нову модель пробації, яка буде дієвим механізмом для нашої держави і зможе захистити суспільство від злочинних посягань, необхідно детально вивчити міжнародний досвід, провонити аналогії, тим самим уникнути помилок, які, можливо, вже були допущені європейськими країнами, і на підставі комплексного аналізу розробити власну модель пробації, яка буде підходити нашій країні, враховуючі всі об'єктивні та суб'єктивні фактори.

В Україні зараз відбувається реформування пенітенціарної системи. Основними завданнями реформи є: – залучення нових кадрів у систему на всіх рівнях, насамперед за рахунок підвищення рівня заробітної плати; – розроблення законодавства у сфері функціонування слідчих ізоляторів та установ виконання покарань відповідно до законодавства Європейського Союзу; – підвищення операційної ефективності 100 державних підприємств у пенітенціарній системі за рахунок створення виробничих об'єднань за галузевим принципом, проведення закупівель через електронну систему «ProZorro». Разом із тим, не зважаючи на те, що здійснені кроки щодо реформування пенітенціарної системи, які проводились останнім часом, значно поліпшили ситуацію у системі, і надалі залишається актуальним питання її подальшого реформування та внесення деяких коректив у вже здійснені заходи [6].

На підставі вище викладеного актуальною залишається проблема недостатнього фінансування пробаційних програм та недостатня підтримка з боку держави.

Суб'єкти пробації стикають з проблемами в пошуках роботи, житла, психологічного та соціально побутового характеру, втрата соціальних зв'язків, контактів із сім'єю, складність самим приймати рішення у життєвих обставинах, розпоряджатися матеріальними

ресурсами. Проблемні аспекти у здійсненні пробаційних заходів виникають також внаслідок відсутності в межах установ виконання покарань можливості отримання належного рівня освіти, що призводить до деградації і у відсутності в особи моральних засад поведінки у суспільстві.

Ще однією проблемою є відмова роботодавців у прийнятті на роботу особи, яка відбувала покарання у місцях позбавлення волі.

Таким чином потрібна більш ефективна система соціальної підтримки звільнених осіб, яка стикається з багатьма проблемами, які самотужки вирішити не в змозі, а саме: 1) працевлаштування; 2) місце проживання; 3) освіта.

Окрім зазначених проблем органи пробації потребують наповнення кваліфікованими кадрами, і з постійним здійсненням їх підготовки та перепідготовки.

Отже система пробації в Україні знаходиться на початковій стадії її розвитку, яка повинна удосконалюватись і з урахуванням міжнародного досвіду, а також потреб науки та практики.

Список використаних джерел

1. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19> (дата звернення 08.08.2020)

2. Сімакова С.І., Мельник О.Г., ПРОБАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ РОБОТИ ІЗ ПРАВОПОРУШНИКОМ. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3/2019.ст.235. http://www.lsej.org.ua/3_2019/62.pdf.

3. Мамченко Н. Пробація забезпечує повернення людини до суспільства. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/120169-probatsiyazabezpechuye-povernennya-lyudini-do-suspilstva>.

4. ЗУ «Про пробацію», Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст. 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19>.

5. Ягунов Д.В. Європейські правила пробації : переклад, науково-практичний коментар та допоміжні матеріали. Одеса : Фенікс, 2013. 236 с.

6. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 654-р від 13.09.2017 р. «Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2017-%D1%80>.